3. Corporate Finance Institute. Four Main Types of Budgets/Budgeting Methods. URL: https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/accounting/types-of-budgets-budgeting-methods/
4. Ankur Agrawal, Michael Birshan, Christian Grube, Matthew Maloney, Ishaan Seth. Memo to the CFO: A new approach to 2021 budgeting starts now. 10.09.2020. URL: https://www.mckinsey.com/business-functions/strategy-and-corporate-finance/our-insights/memo-to-the-cfo-a-new-approach-to-2021-budgeting-starts-now

УДК 336.71

Охрименко І.Б.
к.е.н., доцент кафедри
банківської справи та страхування
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Проблеми капіталізації банків України в період виходу з кризи і відновлення кредитування економіки

Наразі, розвиток банківської системи України залежить від остаточного подолання кризових явищ і вирішення проблем, що стримують кредитування реального сектору економіки, серед яких недостатній рівень капіталізації банків займає одне з головних місць. Рівень капіталізації банків напряму впливає на фінансову стабільність, надійність та ефективність діяльності банків. І лише виконання вищезазначених умов дозволятиме банкам повноцінно виконувати свої функції, спрямовані на повномірне забезпечення економіки фінансовими ресурсами. Тому поновлення та прискорення нарощення банками обсягів власного капіталу є однією з нагальних потреб у розвитку банківської сфери, а підвищення рівня капіталізації банків України є невід'ємною частиною і важливою умовою їх конкурентоспроможності і має виступати невід'ємною складовою стратегії їхнього зростання і розвитку.

Низький рівень капіталізації банківської системи України є однією з причин низької конкурентоспроможності вітчизняних банків на світовому фінансовому ринку. Недостатній рівень капіталізації банків означає надлишкове зосередження ризиків у банківській діяльності, зменшення асортименту фінансових послуг та збільшення витрат на їх забезпечення.

Хоча останні 5 років після банківської кризи 2014-2015 рр. процеси нарощення капіталу банками України мають загалом позитивні тенденції (табл. 1) – збільшуються як обсяги статутного капіталу банків, так і власного капіталу у цілому, а також темпи зростання цих показників (табл.1.), проблема якісної капіталізації банків в Україні досі залишається актуальною.

Таблиця 1 – Динаміка ВК і СК банків України за період 2016–2020 рр.

Показники	Станом на 01.01				
	2016	2017	2018	2019	2020
Власний капітал, млн. грн.	103713	123784	163597	155650	200854
Темп зростання ВК, %	70,07	119,35	132,16	95,14	129,04
Статутний капітал, млн. грн.	222170	414668	495377	465532	470712
Темп зростання СК, %	123,29	186,64	119,46	93,98	101,11
Співвідношення СК та ВК, %	46,68	29,85	33,02	33,43	42,67

Джерело: розроблено автором за даними [1]

Незважаючи на те, що і статутний, і власний капітал банків зростають швидкими темпами, величина власного капіталу банківської системи все ще знаходиться на не достатньому рівні, а стрес-тестування, яке проводить НБУ, показує, що ряд банків є недокапіталізованими (табл. 2).

Таблиця 2 – ТОП–10 банків України з найменшими обсягами ВК станом на 01.01.2020 року, тис. грн.

Місце	Банк	Статутний капітал	Резервні та інші фонди банку	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Усього ВК	Питома вага, %
1	АТ «Скай Банк»	200100	21182	–81490	161036	0,80
2	АТ «Український банк реконструкції та розвитку»	244000	4860	–60294	193656	0,96

3	ПрАТ «Банк Фамільний»	200000	0	–12884	198834	0,99
4	АТ «Оксі Банк»	200000	5505	1223	206644	1,03
5	АТ «Альпарі Банк»	232000	254	–21299	212158	1,06
6	АТ «Банк "Портал»	200000	4459	12780	217238	1,08
7	АТ «Укрбудінвестбанк»	200011	2734	5302	224463	1,12
8	АТ «Банк Січ»	200090	808	26708	229735	1,14
9	АТ «Айбокс Банк»	200004	10965	5197	235338	1,17
10	АТ «Банк Траст–Капітал»	200001	23226	–1198	239466	1,19

Джерело: розроблено автором за даними [2]

Основною причиною недокапіталізації окремих банків є збитковість діяльності, у кращому випадку недостатність прибутків, а також небажання акціонерів нарощувати статутний капітал. Якщо у 2016 році збитки в українських банках призводили до ситуації, коли розмір власного капіталу банків був меншим за його статутний капітал, то на 2018 рік банки таки докапіталізувалися на суму 69926,2 млн. грн. (74,7 %). Ситуація суттєво покращилась і протягом 2019 року, коли банківська система суттєво наростила прибутки. Проте окремі банки і досі залишаються збитковими.

Крім того, питання підвищення рівня капіталізації банківської системи варто розглядати не тільки в кількісному аспекті, а й в якісному. В сучасних умовах більшого значення набувають не стільки джерела і обсяги поповнення капіталу, як вибір напрямів його вкладання, тобто якість активів. Оскільки лише якісні активи, з одного боку, є запорукою дохідності і ефективності діяльності банку, з іншого – дадуть змогу банку отримувати прибуток, який можна реінвестувати, збільшуючи надалі власний капітал. Тому, питання величини і якості активів напряму пов’язані з рівнем капіталізації банків. Про що, нажаль, часто забувається при розгляді проблеми.

Проблему капіталізації банків також часто ототожнюють із проблемою розміру статутного капіталу або із проблемою ліцензійних вимог до розміру регулятивного капіталу, які банки України, у цілому, виконують (табл. 3). Такий підхід до розуміння капіталізації є вузьким і помилковим.

		Станом на 01.01.				
Норматив		2016	2017	2018	2019	2020
Н1	Регулятивний капітал (млн. грн)	129 816,9	109 653,6	115 817,6	126 116,7	150 313,8
Н2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	12,31	12,69	16,10	16,18	19,66
Н3	Норматив достатності основного капіталу (не менше 7%)	н/д	н/д	н/д	10,43*	13,50

**станом на 01.02.2019*

Джерело: розроблено автором за даними [2]

У зв'язку з цим, слід зазначити, що проблема капіталізації є ширшою і більш багатоаспектною і включає наступні аспекти:

- проблему недостатньої адекватності капіталу банків до розміру їх активів;
- проблему загальної фінансової стійкості та самостійності банківської системи, і отже, проблему належного обслуговування зобов’язань, які взяли банки;
- проблему формування фінансово стабільної банківської системи, від чого залежить надійність всієї економічної системи та динаміки її подальшого розвитку [3, с. 142].

Тому, особливої проблемності питання рівня капіталізації банків України набуває за умови нарощення ними активних операцій, і зокрема, кредитування економіки, що є нагально необхідним в контексті економічного зростання і розвитку України. Іншими словами, вагомість питання підвищення рівня капіталізації банківської системи України полягає у тому, що достатній обсяг власного капіталу банків є першочерговою умовою вдалого виконання ними своєї посередницької функції у перерозподілі грошових ресурсів та ефективного кредитування економіки, а достатній рівень капіталізації банку є необхідною складовою у системі заходів щодо забезпечення його конкурентоспроможності на ринку. Якщо розглядати питання в такій площині, то, фактично, рівень капіталізації банків України досі не є достатнім, що робить банківську систему уразливою до ризиків при здійсненні банківської діяльності. А, порівняно невеликі, обсяги власного капіталу банків, за умови нарощення активів, з розвитком кредитування, і одночасного збереження їх низької якості, може спричинити збитки і, навіть, нові банкрутства банків.

Все зазначене підтверджує високу актуальність та багатоаспектність проблеми капіталізації банків України в сьогоднішніх умовах, а також свідчить про необхідність продовження цих процесів і застосування різних методів і інструментів як нарощення банками капіталу, так і опрацювання інших аспектів, які визначають проблему як на рівні окремих банків, так і на рівні банківської системи України у цілому.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: http://www.minfin.gov.ua/. (дата звернення 19.11.2020)

2. Показники банківської системи. URL: https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2. (дата звернення 19.11.2020).

3. Нєізвєстна О., Верич Г. Проблеми капіталізації банківської системи України та рекомендації щодо їх вирішення. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Зб. наук. праць. Одеса. 2016. № 22. С. 141-144.

УДК 338.45

Піскульова І.В.

асистент,

ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»

Гірничо-металургійна галузь України в період пандемії коронавірусної інфекції: виклики та перспективи стабілізації

Гірничо-металургійний комплекс (ГМК) є основою розвитку економіки та соціальної сфери. Приблизно 85% продукції гірничо-металургійного комплексу йде на зовнішні ринки, підприємства комплексу забезпечують роботою суміжні галузі (постачання сировини, енергії, компанії машинобудівної, транспортної, логістичної, сервісної, будівельної сфер) [1].

Українська гірничо-металургійна галузь за підсумками 2019 року забезпечила близько 26% валютних надходжень, 12% ВВП країни, понад 30 млрд. грн відрахувань до бюджетів всіх рівнів та понад 600 тис. робочих місць (з урахуванням суміжних галузей).